

DAVRANIŞ
BOZUKLUKLARI

3

DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI

Davranış bozukluğunun temel özelliği, o yaş için uygun olduğu kabul edilmiş toplumsal kuralların sürekli olarak çiğnenmesidir.

Davranış bozuklukları, çocukta çeşitli ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı olarak, iç çatışmalarını davranışına aktarması sonucu ortaya çıkar. Başka bir deyişle bu çocukların çevreleriyle ilişkileri sürekli olarak gergin ve sürtüşmelidir.

Bir çocuğun davranışının bozukluk sayılabilmesi için bazı ölçütler gerekir. Bu ölçütler:

- Yaşa uygunluk
- Yoğunluk
- Süreklilik
- Cinsel rol beklentileri

Yaşa Uygunluk

Her gelişim döneminin kendine özgü davranışları vardır. Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini iyi bilmek gerekir. Ör; 2 yaş çocuğu negativist, hareketlidir ve istenilen Şeyi yapmaz. Freud'un anal, Erikson'un özerkliğe karşı kuşku ve utanç dönemine rastlayan bu yaşlarda çocuk, özerk bir birey olduğunu öğrenir. Kendisi istemeyince altının değiştirilmesini istemez, öpülmeyi reddeder.

3-5 yaş çocuğu dikkat çekmek ister. Hayal dünyası çok geniş olduğu için inanılmaz öyküler anlatabilir. Henüz yalanla yalan olmayanı ayırt edemezler. Bu nedenle bu yaşlardaki çocukların anlattıkları yalan olarak kabul edilmezken, 11-14 yaşlarındaki çocuklarda görülen yalan normalden sapan bir davranış olarak kabul edilir.

Yoğunluk

Bir davranışın bozukluk olarak kabul edilmesindeki 2. Ölçüt yoğunluktur. Örneğin; 5 yaş çocuğunda öfke ve huysuzluk doğarken, bu davranış başkasına fiziki zarar verme Şekline dönüşürse, davranış bozukluğu kategorisine girer

Süreklilik

Çocuğun belirli bir davranış türünü ısrarlı bir biçimde ve uzun zaman devam ettirmesidir.

Cinsel Rol Beklentileri

Erkeklerde kızlara oranla daha saldırgan olmaları beklenirken, davranışları ile erkeklere benzer saldırgan davranan kızların davranışları normalden sapan davranış kategorisine girer.

GENEL OLARAK DAVRANIŞ BOZUKLUKLARININ NEDENLERİ

- Dikkat çekmek:** Çocuğa gerekli sevgi ve ilgi gösterilmediğinde yada yeterli zaman ayrılmadığında dikkat çekmek için davranış bozukluklarına yönelir.
- Ebeveynlere karşı güç kazanma isteği:**
- İntikam alma isteği:** Özellikle dayak yiyen, sevgi verilmeyen çocuk ana-babasından intikam almak ister. aşırı otoriter ve baskıcı tutum, katı disiplin ana-babaya karşı öfke ve nefret duygularının gelişmesine ve buna paralel olarak başkaldırıcı bir bireyin oluşmasına neden olur.
- Yetersizlik :** Çocuğun kendine güvensiz olması davranış bozukluklarına neden olur. Anne-babanın aşırı koruyucu, hoşgörülü tutumu, gerektiğinden fazla özen gösterilmesi fazla kontrol anlamına gelir. Sonuçta çocuk diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal olarak çabuk kırılan bir kişi olur. Bu durum çocuğun kendi kendisine yetmesine olanak vermez ve davranış bozukluklarına neden olur.

Çocuklarda Görülen Uyum ve Davranış Bozuklukları Aşağıdaki Gibi Sıralanabilir

- Saldırganlık,
- Yalan söyleme,
- İzinsiz eşya alma (Çalma)
- Altını ıslatma ve dışkı kaçıırma,
- Konuşma bozuklukları: kekemelik,
- Tikler,
- Parmak emme,
- Ritmik sallanma,
- Kendi kendine vurma, kendini ısırma, kafasını yere vurma ,
- Tırnak yeme,

- Fobiler ve korkular,
- Yeme bozuklukları: iştahsızlık veya aşırı yeme,
- Uyku bozuklukları: uyurgezerlik, kabuslar, gece diş gıcırdatma,
- Mastürbasyon: kendi kendini tatmin etme,
- İçer kapanıklık, sosyal kaygılar, aşırı çekingenlik,
- Aşırı hareketlilik, dikkat eksikliği ve konsantrasyon güçlüğü,
- Öğrenme güçlüğü: okuma, yazma ve matematik becerilerinde gerilik,

- Depresyon : içe kapanma, geri çekilme, yalnızlaşma, yabancılaşma,
- İsteksizlik, motivasyonsuzluk, üzüntü, keder,
- Sosyal problemler: dışlanma, reddedilme, ilişki kuramama ve sürdürmememe
- İletişim problemleri: kendini ifade edememe, empati kuramama ,
- Benlik değeri algısında ve kendine güvende azalma.
- Sa, kaş, kirpik koparma, Aşırı inatçılık ve karşı gelme, sosyal uyumsuzluk,

Ailelerin bu sorunları çözmeye yaptıkları en büyük yanlışlardan biri, sorunu ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Oysa, soruna yol açan sebebi ortadan kaldırmak gerekir. Yoksa sorun ya büyüyerek veya yeni bir sorun olarak bir süre sonra yeniden ortaya çıkar. Örneğin, tırnağını yiyen bir çocuğu baskı yoluyla veya çeşitli cezalarla bu alışkanlığından vazgeçirebilirsiniz, ancak tırnak yeme alışkanlığına yol açan duygusal sebepler ortadan kalkmadıkça, sorun tekrarlar veya çocuk altına kaçırma vb. gibi yeni bir sorun geliştirir.

Bir davranış bozukluğunu yorumlarken çocuğun yaşını ve davranış bozukluğuna yol açan olayın ciddiyetini göz önünde bulundurmalıyız. Örneğin: Üç-beş yaş çocuğu dikkat çekmek ister. Hayal dünyası çok geniş olduğu için inanılmaz öyküler anlatabilir. Henüz yalanla, yalan olmayanı ayırt edemezler. Bu nedenle bu yaşlardaki çocukların anlattıkları yalan olarak kabul edilmezken, on bir-on dört yaşlarındaki çocuklarda görülen yalan normalden sapan bir davranış olarak kabul edilir.

Çocuklarda Görülen Uyum ve Davranış Problemlerine Zemin Hazırlayan Tetikleyici ve Nedensel Faktörler Şöyle Sıralanabilir :

- İhmal: yetersiz ilgi ve yetersiz sevgi; çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının zamanında ve ölçüsünde karşılanamaması;
- Yeterli ten temasının, göz kontağının ve iletişimin kurulmaması,
- Aşırı baskıcı ve zorlayıcı tutumlar,
- Aşırı özgür ve gevşek tutumlar: kontrolsüzlük, düzensizlik ve kaos
- Aşırı korumacılık: aşırı kaygılı ve evhamlı tutum ve davranışlar,
- Şiddet: fiziksel, duygusal ve sözel şiddet,
- Taciz: fiziksel, cinsel ve sözel taciz,

- **Ayrılık:** annenin doğumdan kısa bir süre sonra çalışmaya başlaması, uzun saatler veya süreler anne-babanın çocuktan ayrı olması, sık bakıcı değişiklikleri
- **Boşanma,**
- **Kayıp, ölüm,**
- **Yaşam koşullarında ani ve büyük değişiklikler,**
- **Bir kardeşin dünyaya gelmesi,**
- **Travmatik olaylar: kaza, ciddi hastalıklar, deprem, terör...**

KEKEMELİK

- Konuşmadaki akıcılığın fark edilebilir şekilde aksamasıdır.
- 3-4 yaş civarında başlar.
- Küçük yaşlardaki kekemeliğin nedeni düşünme hızı ile konuşma hızını ayarlayamamaktan kaynaklanmasındır.
- Travmatik olaylar , aşırı korkular , ilgisiz ve sevgisiz aile ortamı ve ayrımcılık en önemli nedenlerindedir.

PARMAK EMME

- Genelde 3-4 yaşına kadar devam eden bir davranıştır ve normal kabul edilir.
- 4 yaşından sonra bu davranışı bırakması beklenir.
- Çocuk bebek gibi davranarak kaybettiği ilgiyi üzerine çekmeye çalışır.
- Aileye yeni katılan kardeş , anne baba ayrılığı veya kaybı , çevre değişiklikleri , güvensizlik duyguları başlıca nedenlerdendir

TIRNAK YEME

- Genelde 3-4 yaşlarında görülür.
- Güvensizlik duygusunun bir yansımasıdır.
- Aşırı baskıcı , ilgisiz , sevgisiz ve aşırı azarlanan aile ortamlarında yetişen çocuklarda daha sık görülür.
- Model alma yolu ile başlanabilir.

İÇİNE KAPANIKLIK

- Aşırı kontrolcü , otoriter ailelerin çocuklarında çok sık görülür.
- Çocuk aşırı baskı altında olduğu eleştirildiği ortamlarda kendine olan güvenini kaybeder.
- Her hareketinde bir yanlış bulunacağını düşünen çocuk zamanla çevresiyle olan iletişimini en aza indirir.
- Yaşı kaç olursa olsun çocuğun duygularını düşüncelerini ifade etmelerine izin verilmelidir

ÇALMA

- Mülkiyet hakkı ve başkalarına saygı aileden kazanılan değerlerdir.
- Ailede saygı görmeyen , kendi özel alanına müdahale edilen çocuklar , başkalarına karşı da böyle davranır.
- Kendine ait odası , eşyası veya dolabı olması çocukta kendisinin ve başkasının kavramlarının oluşmasında önemli rol oynar.
- Eşyaların başkasına ait olduğu izinsiz kullanılmaması gerektiği net bir şekilde açıklanmalıdır.

YALAN SÖYLEME

- 5-6 yaşlarına kadar çocuklarda bilinçli yalandan söz edilemez.
- Olmayacak şeyleri anlatarak , abartarak çevresindekilere şaşırdığını görmek çocuğa zevk vermektedir.
- Çocuğa yalan söyleme konusunda aile model olmamalıdır.
- Gerçeği söyleme konusunda cesaretlendirilmelidir.
- Öfkeli sert tepki verilmemeli nedeni anlamaya çalışılmalıdır.

SALDIRGANLIK

- Çok sık fiziksel cezaya maruz kalan , okul başarısızlığının yarattığı yetersizlik duygusu olan , anne babaların tutarsız davranışları olan, baskıcı aile ortamlarında yetişen çocuklarda sık görülür.
- Çocuğun enerjisini aktarabileceği ortamlar hazırlanmalı
- Zor bir durumla başa çıktığında takdir etmek
- Öfkelenildiğinde panik yapmadan dinlemek
- Öfkelenmesin diye her istediği yapılmamalı
- İyi bir model olmak.

ALT ISLATMA-DIŞKI KAÇIRMA

- 4 yaş ve sonrası alt ıslatmanın sürmesi davranış bozukluğu olarak nitelendirilir.
- Yanlış tuvalet eğitimi , yanlış aile tutumları , aşırı baskı ve titizlik , kıskançlık gibi nedenlerle ortaya çıkabilir.
- Öncelikle fiziksel bir sorun olup olmadığı araştırılmalıdır.
- İyi bir iletişim kurarak bu durumun geçici olduğu anlatılmalıdır.
- Gece yatmadan tuvalete gitmesine dikkat edilmeli.
- Sosyal etkinliklere katılmalı.
- Ayaklar sıcak tutulup , yatak ısısı kontrol edilmelidir.

DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARLA OLUMLU İLİŐKI NASIL KURULUR?

KarŐılıklı Saygı

Azarlamak, bağırmak, vurmak, susturmak, tutarsız davranmak çocuğa saygısızlığın göstergesidir. Her ana-baba çocuklarına saygı göstermeyi öğrenmelidir. Her ocuk ayrı bir birey olarak ele alınıp, fikirleri sorulmalı ve fikirlerine saygı gösterilmelidir.

Çocuğa Zaman Ayırmak

ocukla ilgilenmek, zaman ayırmak gerekir. Birlikte geçirilecek zaman nicelik değil, nitelik olarak önemlidir. Birlikte ocuĐun hoŐlanacaĐı faaliyetler yapılabilir.

DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARLA OLUMLU İLİŞKİ NASIL KURULUR?

Cesaretlendirme

Çocuğun kendine güvenmesini istiyorsa önce anne-baba çocuğa güvenmelidir. Çocuğun çabasını övmeli ve yüreklendirmelidir.

Cesaretlendirme çocuğun kendini değerli algılayabilmesi için çok önemlidir.

Cesaretlendirme çocuğu olduğu gibi kabul edip, kendi olduğu için değer vermedir.

Sevgiyi anlatmak

Çocuğun kendini güvenli hissedebilmesi için, en azından sevildiğini bilmesi ve sevmesi gerekir.

Katılıımızdan
Dolayı Teşekkür
Ederiz